

Migracje – Europa w ruchu

Uczeń wie na zakończenie cyklu lekcji

Sytuacja w Europie

Migracje są normalnym procesem w historii ludzkości. Ludzie migrują między różnymi częściami świata zależnie od zmieniającej się sytuacji. Kierunki migracji rzadko pozostają stałe i z czasem ulegają przekształceniu. Przykładowo wielu Niemców przenosiło się w XIX w. do Ameryki, dzisiaj to Niemcy są krajem emigranckim.

W XIX w. nowe technologie silniej niż dotychczas wpływać na gospodarkę i tym samym na życie ludzi. Liczba ludności Europy podwoiła się do ok. 400 milionów. Rolnictwo dzięki nowym maszynom stało się bardziej wydajne oraz potrzebowało mniej siły roboczej. Powszechna dotychczas praca rzemieślnicza w dużej mierze została zastąpiona przez przemysł. Skutkiem był wzrost liczby bezrobotnych, którzy szukali szczęścia w innych rejonach świata. Większość z nich pozostała w Europie, wiele milionów zdecydowało się jednak wędrowkę za ocean, najczęściej do USA, nieco rzadziej do Ameryki Południowej, Australii albo Azji.

Migracje wewnątrz europejskie – Zagłębie Ruhry, przykład polsko-niemiecki

Procesy migracyjne na terenach niemieckich przyspieszyły po założeniu Cesarstwa Niemieckiego w 1871 r. dzięki temu, że zniknęły wewnątrzniemieckie granice. Przemysł rozwijał się szczególnie szybko w zachodnich prowincjach, gdzie szybko zaczęło brakować rąk do pracy. Pracowników często rekrutowano w Prusach Wschodnich, gdzie dominowała ludność polska. Osoby te były pruskimi poddanymi polskiego pochodzenia, posługiwali się językiem polskim i z reguły byli katolikami, odmiennie niż większość niemiecka na obszarach na które napływali. W latach kryzysowych byli często zwalniani i wracali do swojej ojczyzny, tylko po to by przy kolejnej fazie dobrej koniunktury ponownie wyemigrować.

Asymilacja i zachowanie własnej tradycji

Emigranci osiedlali się w grupach. Niektórzy z nich przyjmowali niemiecki styl życia oraz język, a ich nazwiska były germanizowane. Inni starali się zachować własną tradycję, język i religię. Zakładali własne instytucje (domy kultury, gazety, banki itp.). Rodzice posyłali swoje dzieci do polskich szkół, funkcjonowały także polskie związki zawodowe oraz klub sportowy „Sokół”. Wielu Polaków grało w klubie piłkarskim Schalke (założonym w 1904 r.). Prowadziło to do konfliktu z rządem niemieckim, który prowadził politykę germanizacji.

Migracja (łac. „migratio”), niekiedy używa się także terminu wędrowki. Uczniowie powinni znać terminy emigracja (wyjazdy) i imigracja (przyjazdy).

Postęp techniczny przekonania, że postęp techniczny rozwiązuje problemy ludzkości nie da się udowodnić historycznie. W XIX w. z jednej strony umożliwiał on migracje dzięki nowym możliwościom przemieszczania się, z drugiej natomiast wywoływał migracje bowiem do pracy potrzeba było mniej chłopów oraz rzemieślników.

Jak to się stało, że Polacy migrowali w ramach Rzeszy Niemieckiej? Po rozbiorach ok. połowy terytorium Królestwa Polskiego znalazło się pod władzą Prus. Do Prus należały też niektóre tereny w zachodnich Niemczech, na których szczególnie szybko przebiegał proces industrializacji. W roku 1871 r. po pokonaniu Francji król pruski stał się cesarzem Niemiec.

Wybór z tekstu: Przeszłość w teraźniejszości na str. 136

Powody migracji
ubóstwo
prześladowania religijne i polityczne
wojny
wyższe zarobki
zapotrzebowanie na siłę roboczą
perspektywa życia w pokoju
sytuacja osobista (wykształcenie, krąg znajomości, osobista przedsiębiorczość, znajomość języków obcych)

Problemy związane z migracją
opłacenie podróży
znalezienie zatrudnienia i mieszkania
nauka języka obcego
zakorzenienie się w nowym otoczeniu
samotność bez rodziny
często mniej praw, gorsze zarobki, niechęć ze strony miejscowej ludności

Uczeń potrafi po zakończeniu cyklu lekcji: cele i kompetencje

Temat 1.

Uczniowie potrafią opisać i scharakteryzować przebieg procesów migracyjnych. Rozumieją, że migracje są procesem, który w różny sposób przebiega w różnych epokach. Potrafią porównać migracje XIX-wieczne i dzisiejsze, a także opisać je własnymi słowami.

Uczniowie potrafią analizować zawartość merytoryczną mapy według podanych kryteriów, czytają mapę i ją rozumieją. Potrafią wyjaśnić następujące terminy: „migracja”, „imigracja”, „emigracja”.

Temat 2.

Uczniowie potrafią wyjaśnić powody migracji (czynniki wypychające i przyciągające) oraz zbadać, opisać i ocenić je na różnych poziomach (społecznym, kulturowym, ekonomicznym i politycznym)

Uczniowie potrafią przeanalizować karykaturę oraz na podstawie źródła przygotować i zaprezentować pasujący do danego kontekstu historycznego fikcyjny dialog między historycznymi postaciami. Potrafią samodzielnie przedstawić i uzasadnić powody i skutki migracji.

Temat 3.

Uczniowie potrafią zbadać i ocenić procesy i przemiany historyczne z perspektywy polskich migrantów w Zagłębiu Ruhry. Potrafią wyjaśnić i ocenić cele władz niemieckich oraz agentów przedsiębiorstw na podstawie źródeł.

Uczniowie potrafią dokonać oceny wartości odnoszących się do tematu migracje poprzez odwołanie się do praw człowieka. Potrafią wskazać istnienie różnorodnych ocen na temat procesów migracyjnych oraz rzeczowo uzasadnić własne pozycje.

Literatura, linki, wycieczki itp.

Centrum Edukacji Obywatelskiej „Edukacja o migracjach” <https://migracje.ceo.org.pl/>

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku „Migracja” <https://www.cen.gda.pl/serwisy-tematyczne/migracja>

Migration Data Portal (ENG) <https://migrationdataportal.org/de/data?i=netnumbermig&t=2020>

Parlament Europejski „Przyczyny migracji” <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/world/20200624STO81906/przyczyny-migracji-dlaczego-ludzie-migruja>

Ministerstwo Edukacji Narodowej epodreczniki.pl <https://epodreczniki.pl/a/migracje-na-swiecie/D4X1erTxJ>

Źródła

Zał. 1.1 https://en.wikipedia.org/wiki/Immigration#/media/File:Net_Migration_Rate.svg

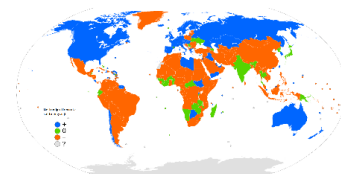
Temat 1

Migracje na świecie w XIX w. i dzisiaj – Europa kontynent emigrantów czy imigrantów?

metoda: karty pracy, dyskusja w klasie, praca indywidualna, czas 45 min.

I. **Wprowadzenie** (zał. 1 jako podstawa)

Uczniowie patrzą na mapę „Migracje dzisiaj”. Opisują co ona przedstawia i wskazują regiony świata z największą liczbą migrantów (Ameryka Południowa, Europa, Rosja, Australia,...) Wskazują kraje pochodzenia owych migrantów (Afryka Południowa i środkowa, Południowa Azja, Japonia, w Europie także Ukraina).

Załącznik 2.1 Mapa migracje dzisiaj

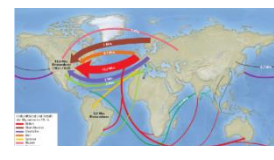
Impuls: „Wyjaśnijcie z jakich regionów świata pochodzi większość migrantów. W jakich krajach się osiedlają?”

Wskazówka: Zamiast Załącznik 1 można wykorzystać dokładniejszą mapę online w języku angielskim:

<https://migrationdataportal.org/data?i=netnumbermig&t=2020>

II. **Rozwinięcie** (dyskusja w klasie, praca samodzielna, Załącznik 2.2 jako podstawa)

Uczniowie otrzymują drugą mapę (M.1. str. 133) i analizują ją na podstawie karty pracy: warsztat historyka – analiza mapy (zał. 2.2, karta pracy – analiza mapy)

Mapa, Migracje na świecie, tom 2, str. 133.

Impuls: „Opisz, z jakich krajów pochodziła większość migrantów w XIX w. i dokąd wyemigrowali”. Uczniowie powinni być w stanie wskazać, że większość migrantów stanowili Europejczycy, którzy wyjeżdżali do USA.

III. **Podsumowanie**

Impuls: „Oceń, czy Europa w XIX w. była kontynentem emigracyjnym czy imigracyjnym?”

Impuls 2: „Porównaj Migracje z Europy w XIX w. i dzisiaj.”

Uczniowie rozumieją, że migracją są procesem, który w różnych epokach przebiegał w odmienny sposób. Wraz z upływem czasu były kraje emigranckie stają się krajami imigranckimi oraz na odwrót.

Temat 2

Podróż w nieznane – skuteczny sposób na zupełnie nowe życie?

metoda: analiza tekstu, analiza źródła, praca w parach, czas: 45 min

I. Wprowadzenie

Uczniowie szukają możliwych powodów migracji, które wyjaśniałyby dlaczego w XIX w. ludzie opuszczali Europę. Formułują pierwsze przypuszczenia. Odpowiedzi zapisywane są na tablicy w dwóch grupach jako czynniki wypychające (push factors) i czynniki przyciągające (pull factors). Oba terminy czynniki wypychające i przyciągające powinny zostać zdefiniowane. Definicja znajduje się także na karcie pracy (zał. 2.3)

1. Rozwinięcie (praca w parach, możliwa też praca samodzielna)

Uczniowie czytają akapit „Podróż w nieznane” na str. 132 i rozwiązują następujące zadania na karcie pracy (zał. 2.3 karta pracy) do następujących tematów:

- powody migracji (analiza tekstu)
- wyjaśnienie bezrobocia w Europie
- czynniki wypychające i przyciągające (push und pull factors)
- analiza karykatury Il. 1. na str. 132 oraz przygotowanie dialogu

II. Podsumowanie

Zadania z karty pracy zostają skontrolowane. Wybrane pary czytają przygotowany dialog między urzędnikiem a rolnikami.

**Zadanie dodatkowe*

Przeczytaj ŹR. 1 na str. 133. Opisz położenie polskich migrantów w USA. Oceń, czy wyjazd do USA był dla tych osób opłacalny. Uzasadnij swoje zdanie. Odnieś się przy tym do tekstu.

Temat 3

Polacy w Zagłębiu Ruhry – serdecznie witani czy niemile widziani?

Metoda: Analiza źródeł, analiza karykatury, praca indywidualna, czas: 45 min.

I. Wprowadzenie

Uczniowie powinni posiadać podstawową wiedzę nt. założenia cesarstwa niemieckiego w 1871 r. oraz rozbiorów Polski w XVII w., by zrozumieć dlaczego doszło do migracji Polaków do Zagłębia Ruhry (zob. kontekst historyczny powyżej).

Uczniowie oglądają mapę M.2 na str. 134 i opisują co na niej widać. Wskazują możliwe powody migracji z Prus i Śląska do Zagłębia Ruhry.

II. Rozwinięcie (praca samodzielna, dyskusja w klasie)

Uczniowie czytają tekst na str. 134 i 135. Opracowują karty pracy (zał. 2.4 karta pracy) do następujących tematów:

- skutki lat kryzysu gospodarczego dla migracji
- interpretacja źródła 3 i 4 z nawiązaniem do współczesności (prawa człowieka, art. 2 konwencji praw człowieka: zakaz dyskryminacji)
- interpretacja źródła ŻR. 2
- ocena z nawiązaniem do współczesności: polscy piłkarze w Niemczech

Możliwość przeprowadzenia trudniejszej lekcji (z wykorzystaniem ŻR. 1 na str. 145, tom 3)

Tekst z plakatu, który w 1997 r. wywieszano w mazurskich gospodarstwach:

Możliwe zadania:

Przeanalizuj ŻR. 1 na str. 145. Wyjaśnij, w jaki sposób przedstawione zostało życie w nowym miejscu.

Porównaj tekst plakatu z życiem codziennym tkaczki (ŻR. 4 na str. 122). Wyjaśnij rolę reklamy w procesie rekrutacji nowych pracowników.

III. Podsumowanie

Uczniowie prezentują wyniki pracy w klasie. Uczniowie powinni zrozumieć, że niemiecka polityka migracyjna w XIX w. uwzględniała tylko niemieckie interesy. Polscy pracownicy byli wprawdzie pożądanymi, ale nie powinni oni zachowywać własnej kultury, języka czy tradycji.

Impuls: „Oceń, czy polityka migracyjna w kraju, w którym osiedlają się imigranci powinni zezwalać im na utrzymanie ich kultury, języka i tradycji czy też powinna zmuszać ich do pełnej asymilacji, czyli dopasowania?”. Jako aktualny przykład posłużyć mogą ukraińscy imigranci w Polsce.

**Zadanie dodatkowe*

Przeanalizuj ilustrację Il. 6 i Il. 7 na str. 136. Wyjaśnij, w którym kraju ma miejsce to wydarzenie oraz jakie flagi niosą uczestnicy parady. Oceń, czy właściwe jest, że uczestnicy parady niosą flagi różnych krajów. Uzasadnij swoje zdanie.

Praca samodzielna

metoda: przygotowanie plakatu, czas: 1 tydzień

FORMA (PRZEDSTAWIENIE)

- Przygotuj plakat (wielkość A2), teksty na plakacie możesz napisać odręcznie lub wydrukować, zwróć uwagę by czcionka była odpowiednio duża, a design odpowiednio przejrzysty.
- Umieść na swoim plakacie następujące elementy
- ... tytuł (czego dotyczy plakat?)
- ... poszczególne zagadnienia (Czego dowiedziałem się na dany temat?)
- ... wnioski (Jakie znaczenie ma ten temat dla mnie?)
- Na plakacie możesz umieścić śródtytuły

FORMA (TEKST)

- Opisz własnymi słowami czego się dowiedziałeś Nie kopiuj tekstu! Kopiowanie cudzego tekstu jest oszustwem i oznacza automatycznie 0 punktów za zadanie.
- Jeśli chcesz użyć fragmenty cudzego tekstu umieść je w cudzysłowie jako cytaty.
- Wykorzystaj w swoim tekście terminy fachowe takie jak np. „emigrant”, „imigrant”.
- Zwróć uwagę na pisownię oraz gramatykę.

FORMA (ILUSTRACJA)

- Umieść na plakacie co najmniej jedną ilustrację z podręcznika lub z Internetu i odnieś się do niej we właściwym miejscu.

FORMA (ŹRÓDŁA)

- Jeśli chcesz wykorzystać teksty lub ilustracje z Internetu jako źródło, na oddzielnej stronie umieść linki do tekstu lub ilustracji. Wszystkie linki opisz w identyczny sposób: Tytuł, link (data kiedy odwiedziłeś daną stronę).

Przykład: Paulina Żelazowska-Müller, Migracje, <http://www.polska-niemcy-interakcje.pl/articles/show/46> (7.12.2020)

TREŚĆ

- Opisz, w jaki sposób odbywały się migracje między Europą a Ameryką w XIX w.
- Wyjaśnij, dlaczego Europejczycy (wskaż ich kraje pochodzenia) wyjeżdżali w XIX wieku.
- Opisz migracje polskiej ludności do Zagłębia Ruhry. Użyj przy tym terminów takich jak „industrializacja”, „siła robocza”, „werbunek robotników”.
- Przedstaw najważniejsze czynniki „wypychające” i „przyciągające” (czynniki Pull i Push) dla migracji z ziem polskich
- Wyjaśnij, w jaki sposób ludność polska organizowała swoje życie w nowej ojczyźnie.
- Przedstaw jakąś postać historyczną, która stała się znana po tym jak opuściła swój kraj. Możesz wyszukać samemu lub zajrzeć na strony 165 lub 171 podręcznika.
- Przedstaw politykę władz niemieckich wobec emigrantów. Na ile owa polityka była sprawiedliwa. Zajmij stanowisko i uzasadnij swoją opinię.